

Utan spaning – ingen aning!

Underlag för omvärldsspaning och behovsinventering inför 2022

Har du uppdrag att omvärldspana? Kanske kan detta vara till stöd!

Omvärldsbevakning och egen analys är ett viktigt moment för att förstå sina förutsättningar att leda och styra verksamhet i önskad riktning. Många kommuner och regioner gör under hösten omvärldsspaningar efter händelser, trender och utmaningar som kan komma att få betydelse för verksamheterna och för alla flickor, pojkar, kvinnor och män i Sverige.

Så även Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som företräder medlemmarnas intressen genom bland annat kontakter med regering, riksdag och statliga myndigheter.

Fokus folkhälsa – och andra horisontella sakområden

Vi tänker att vårt underlag från SKRs sektion *Hälsa och jämställdhet* även kan vara ett stöd till er strategier inom kommuner och regioner inför era fortsatta omvärldsspaningar. Det är förstås inte en fullständig omvärldsspaning. Du känner nog till betydligt mer som kan komma att påverka din organisations verksamhet.

Fokus i detta arbetsmaterial är framförallt **folkhälsoområdet**. Det berör också **jämställdhet, mänskliga rättigheter och barnets rättigheter** - områden som också bidrar till mer jämlik hälsa, välbefinnande och livskvalitet i befolkningen, och därmed till arbetet för att nå målen i Agenda 2030.

OBS! Detta är ett arbetsmaterial som vi väljer att dela med oss av till er strategier inför fortsatta omvärldsspaningar.

Fokus: Nationella företeelser från 2021 och framåt som kan påverka kommuner och regioner.

Vårt syfte med omvärldsspaningen

Genom omvärldsspaningen vill vi ligga steget före så att vi kan göra analyser och viktiga strategiska avvägningar för vår verksamhet, så att det blir till stöd till våra medlemmar.

Sammanställningen har flera användningsområden, t.ex. att utgöra:

- underlag i vår intressebevakning och dialog med externa aktörer
t ex kring behov av satsningar, utredningar och författningsändringar
- underlag för politiska beredningar, verksamhetsplanering, utformning av våra tjänster
- underlag för fortsatta omvärldsspaningar inom kommuner och regioner

Tips !

Stöd och verktyg för omvärldsspaningar i praktiken

På SKR:s webb kan du få [konkreta tips](#) om hur du kan arbeta med omvärldsbevakning och diskutera trender, drivkrafter och utmaningar på hemmaplan. Här kan du också ta del av lärande exempel från fyra kommuner samt tio trender som kan komma att få stor betydelse för det kommunala och det regionala uppdraget.

Dokumentets färgade rutor

Gråa rutor – tid för egna reflektioner

När SKR:s sektion för hälsa och jämställdhet har använt detta dokument har vi lagt till egna reflektioner (de gråa rutorna) kring de olika delarna. Dessa har vi i detta dokument tagit bort då de är för internt bruk inför kommande planering. Lägg gärna till dina reflektioner för hur områdena kan påverka din organisations verksamhet, dess övergripande mål och olika grupper av flickor, pojkar, kvinnor och män som bor eller verkar i din kommun eller region.

Exempel på reflektioner

Flera utredningar är klara under 2021 eller blir klara 2022-2023. Hur kommer detta att påverka kommuner och regioner? Kommer förslagen förstärka möjligheterna till främjande, förebyggande och kompenserande åtgärder som bidrar till att stärka jämställdheten mellan kvinnor och män och minska hälsoklyftorna mellan olika grupper? Eller arbetar de helt oberoende av varandra så att risk finns för målkonflikter? Vad innebär det för kommuner och regioner – ökade krav eller förslag som underlättar välfärdsuppdragen? Hur påverkas samverkan inom och mellan olika aktörer? Hur kommer det att påverka alla flickor, pojkar, kvinnor och män som bor i Sverige? Får alla grupper, oavsett situation och bakgrund, bättre och mer jämlika möjligheter i livet? Och sina mänskliga rättigheter tillgodosedda?

Orange rutor – fakta

Fakta, bakgrund m.m.

I dessa rutor finns mer fakta och bakgrund till exempelvis regeringens utredningar eller uppdrag till myndigheter. De kan också innehålla tips på mer läsning.

Gula rutor – nationella överenskommelser samt tips på stöd och skrifter

Överenskommelser mellan stat och SKR - betydelse för folkhälsan, jämställdheten, allas lika rätt

Överenskommelser tas fram då staten och SKR samverkar kring områden som båda parter har identifierat som särskilt viktiga för den fortsatta utvecklingen av bland annat hälsa, vård och omsorg i kommuner och regioner. Ofta innebär en överenskommelse att medel utbetalas som bidrag till kommuner och regioner i deras utvecklingsarbete inom området.

Innehåll

ÖVERGRIPANDE TRENDER OCH UTMANINGAR.....	6
SKR:s omvärldsanalyser.....	6
Övergripande omvärldsanalys – förändringskrafter och trender.....	6
Ekonomirapporten – förväntad samhällsekonomisk utveckling.....	6
Aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner och regioner.....	6
ETT AXPLOCK HÄNDELSER 2021-2024.....	7
Internationellt.....	7
EU:s nya hälsoprogram – EU4 Health 2021-2027.....	7
Inrättande av en Europeisk Hälsounion?.....	7
Nytt mandat – nordiskt samarbete för en god och jämlik hälsa.....	7
Nytt globalt nätverk för jämlik hälsa – fler regioner och kommuner bjuds in.....	7
EU:s cancerplan – arbete mot ojämlikheter.....	7
EU:s program CERV 2021-2027 – skydda och främja mänskliga rättigheter.....	8
EU:s första strategi för att stärka barnets rättigheter.....	8
EU:s nya strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030.....	8
WHO:s globala riktlinjer för fysisk aktivitet och stillasittande.....	8
Ny svensk WHO-strategi – rättighet-, jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet.....	8
Nationellt.....	9
Riksdagsbeslut - nya lagar och myndigheter.....	9
Riksdagsbundet mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030.....	9
Ny myndighet - MR-institutet.....	9
Uppmaning till regeringen - hälsofrämjande insatser i primärvårdens grunduppdrag.....	9
Regionerna ska främja återgång eller inträde i arbetslivet – rehab-koordinator.....	9
Propositioner och skrivelser från regeringen till riksdagen.....	10
Budgetpropositionen för 2022.....	10
Ungdomspolitisk skrivelse – förslag till handlingsprogram.....	10
Nationell plan för trygghet och studiero i skolan – mer förebyggande arbete.....	10
Förebyggande av våld i nära relationer.....	10
Nationell strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030.....	11
Del- och slutbetänkanden till regeringen.....	11
Jämlikhetskommissionen – minskade klyftor, ökad jämställdhet och mer jämlik hälsa.....	11
Ett nationell hälsovårdsprogram för alla barn och unga – främjande och förebyggande.....	11
Ny socialtjänstlag – mer fokus på förebyggande.....	11
God och nära vård - Rätt stöd till psykisk hälsa.....	12
En mer jämlik tandhälsa i befolkningen.....	12
Mer aktivt stöd- och elevhälsoarbete – för ökade möjligheter att nå kunskapskraven.....	12
Bättre förutsättningar att uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program.....	12
Lagförslag kring en reformerad arbetspolitisk verksamhet – ute på remiss.....	12
Tobak - Hårdare regler för nya nikotinprodukter.....	13

Regional utveckling – regionernas erbjudanden och länsstyrelsernas roll	13
Sammanhållen statlig kunskapsstyrning – mer jämlik vård	13
Regeringens utredningar som redovisas 2021-2024.....	13
Välfärdskommission - stärkt välfärd och jämlikt samhälle	13
Fler unga ska komma i arbete eller kunna studera vidare.....	13
Kommission för jämställda livsinkomster	14
Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet	14
Förslag till äldreomsorgslag.....	14
Nya nationella strategier - beslutade	14
Ökad jämlikhet och delaktighet med ny funktionshinderstrategi	14
Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter	14
Riktlinjer för att främja fysisk aktivitet och stillasittande.....	15
Regeringen inrättar ett kansli för ett längre och hållbart arbetsliv.....	15
Nya nationella strategier – på gång	15
Nationellt hälsovårdsprogram för alla barn och unga	15
Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention	15
Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter	15
Nationella riktlinjer för förlossningsvården - jämlik vård och ökad delaktighet	16
Nationell strategi för anhöriga som vårdar eller stödjer närstående – en folkhälsofråga.....	16
Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn.....	16
Nationell handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd	16
Nej till förslag till ny nationell ANDTS-strategi – nytt förslag ska tas fram.....	16
Andra regeringsuppdrag till myndigheter.....	17
Regeringsuppdrag kopplat till Agenda 2030	17
Stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet – samordning mellan myndigheter	18
Pilotprojekt för god och jämlik hälsa - Länsstyrelserna i Stockholm och Västerbotten.....	18
Regeringsuppdrag kring psykisk hälsa och ohälsa	18
Uppdrag kring främjande av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter – SRHR.....	18
Kunskapen om de nationella minoriteterna och samernas hälsa ska stärkas.....	19
Swelog – ny nationell undersökning om spel och hälsa	19
Ökad jämlikhet i livsmedelskonsumtionen – hälsosamt och klimatsmart.....	19
Barns rättigheter ska få större plats i stadsutvecklingen	19
Förbättrad samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten	19
Nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar	20
Fler insatser för att stärka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden.....	20
Förebyggande arbete mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck	20
Förebygga och bekämpa könsstympning av flickor och kvinnor.....	21
Analys av hat och hot mot kvinnor i digitala miljöer.....	21
Kommuners alkohol och tobakstillsyn och tillståndsgivning ska underlättas.....	21
Varningssystem för att förebygga narkotikarelaterade dödsfall	21

Mer jämlik och effektiv cancerscreening	22
Mer tillgänglig primärvård – stärkt tillsyn kring socioekonomiska skillnader med mera	22
Utvecklad datainsamling av barns levnadsförhållanden	22
Utvärdering av uppföljningssystemet för den nationella ungdomspolitiken	22
Hälsoekonomiska beräkningar av åtgärder som förebygger fallolyckor	22
Kartläggning av hälsodata inom hälso- och sjukvården	22
Flera nya uppdrag för stärkt forskning inom hälsa och välfärd	23
Stöd och verktyg – styrning, ledning och uppföljning	23
Lokalt och regionalt stöd – Tema folkhälsa	23
Skolbarns hälsovanor – resultaten presenteras för första gången på regional nivå	23
Nästa nationella folkhälsoenkät år 2022 – hälsa, levnadsvanor och livsvillkor	23
Nytt system för att mäta och följa segregation – även på områdesnivå	23
Välfärdsmått också kring socialt hållbar samhällsutveckling – inte bara BNP/BRP	24
SKRs satsningar - ett mer hälsofrämjande samhälle	24
SKRs stöd för samordning av horisontella sakområden	24

ÖVERGRIPANDE TRENDER OCH UTMANINGAR

SKR:s omvärldsanalyser

Övergripande omvärldsanalys – förändringskrafter och trender

Globalisering, demografi, klimat, teknik, och värderingar är områden där förändringar starkt påverkar människor och samhällen. Läs mer i [Vägval för framtiden: utmaningar mot år 2030](#), framtagen av SKR, Kairos Future och representanter från kommuner och regioner. Rapporten lyfter även 10 trender i spåren av dessa förändringskrafter. Trender som kan komma att få stor betydelse för det kommunala och det regionala uppdraget. Här finns också en film om innehållet i analysen och annat stöd till era egna omvärldsanalyser.

Trender fram mot år 2030

1. Ökat behov av livslångt lärande
2. Användare driver teknisk utveckling
3. Nya livsmönster påverkar platsbundenhet
4. Hållbarhetsarbete ger konkurrensfördelar
5. Välfärdsbrottslighet slukar allt mer resurser
6. Ökad polarisering och utsatthet
7. Det lokala och regionala handlingsutrymmet utmanas
8. Tillitens betydelse uppmärksammas allt mer
9. Komplexa samhällsutmaningar kräver nya arbetssätt
10. Ökad medvetenhet om samhällets sårbarhet

Ekonomirapporten – förväntad samhällsekonomisk utveckling

[Ekonomirapporten](#), som kommer ut två gånger per år, belyser kommunernas och regionernas ekonomiska situation och förutsättningar. Höstens rapport presenteras 16 oktober.

- Rapporten innehåller bl.a. ett temaavsnitt om Nära vård med exempel kring kostnads-effektiva arbetssätt för barn och ungas hälsa, Salutsatsningen – en hälsofrämjande satsning för barn och unga, Digitalt arbetssätt tillsammans med barn och unga, mobila hemsjukvårdsteam samt egenmonitorering av hälsan.

[Tidigare utgåvor](#) har bl.a. belyst Geografiska befolkningsuppdrag i primärvården (2021), Samverkansformer för psykisk hälsa samt Befolkningens hälsa och Coronapandemin (2020), Hälsoekonomi – tandhälsa, äldreomsorg samt Riktade förebyggande insatser i samverkan – fallförebyggande och fullföljda studier (2019).

Mer ofta ger SKR ut [Cirkulär om ekonomi](#) till kommuner och [EkonomiNytt](#) till regionerna, med information om nya betydande förutsättningar för verksamheten som rekommendationer, tolkningar av nya lagar och information om avtal.

Aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner och regioner

SKR:s skriftserie [På gång inom EU](#) innehåller aktuella EU-frågor som påverkar svenska kommuner och regioner. Utgåvan för hösten 2021 finns nu på SKRs webb.

ETT AXPLOCK HÄNDELSER 2021-2024

Här redovisas ett urval händelser som kan påverka sektionens ansvarsområden, exempelvis en kommande, pågående eller nyligen avslutad utredning, ändring i författning eller organisation. Det kan också vara ett politiskt utspel som har betydelse för kommuner och regioner inom områdena *jämlikhet i hälsa/folkhälsa, jämställdhet, mänskliga rättigheter inkl. barnets rättigheter* samt *försäkringsmedicin* (sjukskrivning och rehabilitering).

Internationellt

EU:s nya hälsoprogram – EU4 Health 2021-2027

Hälsoprogrammet är i först hand EU:s svar på covid-19 pandemin och dess hälsoeffekter, med ett tydligt fokus på återhämtning och motståndskraft. I monetära termer är programmet det största europeiska någonsin, nästan tio gånger mer än tidigare program. 20% reserveras för hälsofrämjande åtgärder och förebyggande av sjukdomar. [Folkhälsomyndigheten](#) är nationell kontaktpunkt; informerar och sprider resultat av hälsoprogrammets åtgärder.

Inrättande av en Europeisk Hälsounion?

EU Kommissionen föreslår att EU:s roll inom hälsa utvidgas genom inrättandet av en föreslagen [Europeisk Hälsounion](#). Detta har dock ännu inte godkänts av medlemsstaterna och andra EU-institutioner och kommer att diskuteras i förhandlingar under den strategiska [konferensen om Europas framtid](#) 2021 och därefter.

Nytt mandat – nordiskt samarbete för en god och jämlik hälsa

[Nordisk folkhälsoarena](#) har nytt mandat för åren 2021-2023. Målsättningen är att stärka policyutveckling och implementering av det tvärssektoriella perspektivet hälsa i all politik (Health in all policies). Ett annat mål är att främja det folkhälsopolitiska samarbetet på nationell och internationell nivå. Arenan bidrar till att förverkliga [Nordiska ministerrådets vision 2030](#) om ett socialt hållbart, grönt och konkurrenskraftigt Norden, och att stärka det nordiska samarbetet för en god och jämlik hälsa.

Nytt globalt nätverk för jämlik hälsa – fler regioner och kommuner bjuds in

Nu startar [Internationellt Centrum för Lokal Demokrati](#), ICLD, ett nätverk för jämlik hälsa. Det är regionerna Stockholm, Västerbotten och Östergötland som tillsammans med sina samarbetspartner från Kenya eller Uganda deltar i det nystartade globala nätverket. Målet är att ge en mer jämlik tillgång till hälsovård för de som bor och lever i regionen. Nätverket ska också sprida goda exempel och erfarenheter. Flera regioner och kommuner är välkomna.

EU:s cancerplan – arbete mot ojämlikheter

EU-kommissionen presenterade sin [plan mot cancer](#) i februari 2021. Den innehåller den övergripande strategin, en detaljerad handlingsplan och en särskild budget på 4 miljarder. Detta för att arbeta mot ojämlikheter och att visa på EUs mervärde för att hantera de största bördorna av cancer. Fokus är förebyggande arbete, tidig upptäckt, diagnos och behandling samt livskvalitet för cancerpatienter och överlevande.

EU:s program CERV 2021-2027 – skydda och främja mänskliga rättigheter

Det europeiska programmet CERV (Citizens, Equality, Rights, Values) syftar till att stödja aktörer i arbetet med att upprätthålla öppna, demokratiska och inkluderande samhällen inom EU. Stöd går att söka till arbete för jämlikhet, demokrati, antidiskriminering, våldsförebyggande arbete och främjande av medborgerliga rättigheter. [MUCE](#) (Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor) är nationell kontaktpunkt för stöd i ansökningsprocessen.

EU:s första strategi för att stärka barnets rättigheter

[EU-kommissionen](#) har antagit den första EU-strategin för barnets rättigheter med målsättning att främja lika möjligheter för alla barn och förbättra levnadsförhållanden för de barn som lever i social utsatthet. Ett förslag till rekommendation är att medlemsländerna inför en barngaranti som ger behövande barn kostnadsfri tillgång till barnomsorg, skola, näringsrik måltid varje skoldag samt hälso- och sjukvård.

EU:s nya strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning 2021–2030

I mars 2021 presenterade [EU-kommissionen](#) strategin med initiativ inom flera olika områden: personer med funktionsnedsättning har samma rätt som andra EU-medborgare att flytta till ett annat land, delta i det politiska processen och leva ett självständigt liv med god livskvalitet. Ett annat område är skydd mot alla former av diskriminering och våld.

De två ovan nämnda strategierna utgör del av *EU:s jämlikhetsunion* för att försvara EU:s värderingar och bidra till jämlikhet oavsett kön, ras eller etniskt ursprung, religion eller tro, funktionsnedsättning, ålder eller sexuell läggning. Exempel på nya strategier och handlingsplaner för åren 2020 - 2025 är jämställdhetsstrategin, jämlikhetsstrategin för hbtqi-personer, handlingsplan mot rasism samt strategisk ram för romsk jämlikhet, inkludering och delaktighet.

WHO:s globala riktlinjer för fysisk aktivitet och stillasittande

[Världshälsoorganisationen](#), WHO, har utvecklat sina rekommendationer för fysisk aktivitet. WHO:s globala handlingsplan för fysisk aktivitet 2018–2030 - Mer aktiva människor för en hälsosammare värld - ger en ram för effektiva och genomförbara politiska åtgärder som kan bidra till att stödja, behålla och öka fysisk aktivitet genom regeringsövergripande och sektorsövergripande partnerskap i alla miljöer.

Ny svensk WHO-strategi – rättighet-, jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet

[Regeringens](#) nya strategi för samverkan med WHO har tre tvärgående perspektiv som ska genomsyra samarbetet: rättighet-, jämställdhets- och jämlikhetsperspektivet. Prioriterade frågor är bl.a. ett förstärkt barnrättsperspektiv och en starkare betoning på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Strategin styr regeringens och myndigheters arbete, både inom Sverige och utlandsmyndigheterna, och ska bidra till att stärka nationell folkhälso- och sjukvårdspolitik, den svenska utvecklingspolitiken för global utveckling samt Agenda 2030.

Din/er analys och reflektion:

Nationellt

Riksdagsbeslut - nya lagar och myndigheter

Riksdagsbundet mål för Sveriges genomförande av Agenda 2030

Inriktningen för genomförande av FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling beslutades i december 2020. Det [övergripande nationella målet](#) förankrar och tydliggör Sveriges åtagande: ”Sverige ska genomföra Agenda 2030 för en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling genom en samstämmig politik nationellt och internationellt. Genomförandet ska präglas av agendans princip att ingen ska lämnas utanför.” Uppföljning ska ske vartannat år.

Ny myndighet - MR-institutet

[Myndigheten](#) placeras i Lund och inrättas 1 januari 2022. Syftet med institutet är att främja säkerställandet av de mänskliga rättigheterna på nationell nivå. En särskild utredare har fått uppdraget att förbereda och genomföra bildandet av den nya myndigheten.

SKR arbetar på flera sätt för att stärka [MR-perspektivet i styrning och ledning](#). Syftet är att skapa genomslag och långsiktighet för de internationella åtaganden som Sverige gjort.

Uppmaning till regeringen - hälsofrämjande insatser i primärvårdens grunduppdrag

I samband med beslutet i november 2020 kring inriktning för en god, nära och tillgänglig vård - en primärvårdsreform - riktade riksdagen samtidigt ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma med ett förslag där [hälsofrämjande insatser](#), rehabilitering och uppsökande arbete ingår i primärvårdens grunduppdrag.

God och nära vård som främjar jämlik hälsa - fokus på primärvården

[Överenskommelsen](#) mellan regeringen och SKR ska bidra till vidareutveckla den nära vården. Målet är att skapa en god, nära och samordnad vård och omsorg som främjar jämlik hälsa, och att patienter och närstående ska kunna vara delaktiga utifrån deras olika förutsättningar.

Regionerna ska främja återgång eller inträde i arbetslivet – rehab-koordinator

[Lagen om koordineringsinsatser](#) (2019:1297) trädde i kraft 2020 och innebär att regionerna är skyldiga att erbjuda koordineringsinsatser till sjukskrivna patienter, vid behov, för att främja deras återgång till eller inträde i arbetslivet. Med en funktion för koordinering, oftast kallad rehabiliteringskoordinator, kan hälso- och sjukvården i ett tidigt skede stödja individen och samverka med berörda parter i sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen.

SKR arbetar för att försäkringsmedicin, särskilt sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocessen, får en ökad prioritet samt förbättrad effektivitet och kvalitet i hälso- och sjukvården. Läs mer här om [koordineringsinsatser](#).

Propositioner och skrivelser från regeringen till riksdagen

Budgetpropositionen för 2022

[Budgetpropositionen](#), regeringens förslag till statsbudget för nästa år, har lämnats för beslut i december. Här är SKRs synpunkter kring förslag som berör [kommuner](#) respektive [regioner](#).

Några exempel från höstens budgetproposition som kan bidra till en mer jämlik hälsa:

- Stärkt arbete mot psykisk ohälsa
- Satsning på barn- och ungdomsidrott
- Kunskapsatsning i skolan efter pandemin samt utbyggnad av Kunskapslyftet
- Ökad jämlikhet och fortsatt utbyggnad av likvärdighetsbidraget för skolan
- Högskolebehörighet på yrkesprogrammen i gymnasiet
- Förlängning av satsningen för att stärka förlossningsvården och kvinnors hälsa t.o.m. 2023
- Ny föräldrapenningförmån till föräldrar med barn 4 -16 år; lov, studiedagar, utvecklingssamtal mm.
- Permanenta medel till kvinno- och tjejjourer
- Åtgärds paket mot mäns våld mot kvinnor
- Bättre matchning och stöd till arbetslösa
- Medel för uppskjuten vård
- Tryggare sjukförsäkring
- Trygghetspension samt förstärkt bostadstillägg för pensionärer
- Förstärkning av äldreomsorgslyftet samt yrkessvenska i välfärd
- Cykelsatsning samt skattelättnad för cykelförmån

Budgetpropositionen ur ett folkhälsoperspektiv

En lite mer detaljerad sammanställning av budgetpropositionen finns i Projectplace för folkhälsochefer i regioner och folkhälsostrategier i kommuner.

Ungdomspolitisk skrivelse – förslag till handlingsprogram

I [skrivelsen](#) redovisas utvecklingen mot det ungdomspolitiska målet att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Levnadsvillkoren beskrivs utifrån hälsa, utbildning, arbete, brottslighet och utsatthet för brott, boende, fritid, idrottande och kulturutövande. Ett tillhörande handlingsprogram för 2021–2024 ingår med över 100 insatser som ska främja utvecklingen mot målet.

Nationell plan för trygghet och studiero i skolan – mer förebyggande arbete

[Departementsskrivelsen](#) (Ds 2021:13) omfattar förslag som sammantaget ska utgöra en nationell plan för trygghet och studiero i skolan. Enligt planen behövs tydligare styrning och ökad systematik, förstärkning av det förebyggande arbetet och ökad beredskap att agera i svåra situationer. Se SKRs och andras [remissvar](#) med sista svarsdag i augusti 2021.

Förebyggande av våld i nära relationer

[Propositionen](#) (2020/21:163) omfattar förslag som ger ytterligare förutsättningar att förstärka skyddet för våldsutsatta personer eller som riskerar att bli utsatta för allvarligt våld i nära relationer, bl.a. en sekretessbrytande bestämmelse för kommuner och hälso- och sjukvård

samt en ändring i socialtjänstlagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft 1 augusti 2021. I [proposition](#) (2020/21:217) föreslår regeringen att straffen skärps för våld och andra kränkningar i nära relationer. Lagändringar föreslås träda i kraft januari 2022.

Nationell strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030

[Skrivelsen](#) (2020/21:133) är den nationella strategin för hållbar regional utveckling och utgör den långsiktiga inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken. Strategin refererar bl.a. till folkhälsopolitiken. Under hösten 2021 kommer regeringen gå vidare och ta fram en [handlingsplan](#) för genomförandet av strategin.

Mer information – lagstiftning m.m.

Så här går det till när [lagar beslutas](#). Sveriges grundlag, tagna beslut i riksdagen, beslut på gång, förslag från regeringen m.m. hittar du [här](#).

Del- och slutbetänkanden till regeringen

Jämlikhetskommissionen – minskade klyftor, ökad jämställdhet och mer jämlik hälsa

Kommissionen har lämnat förslag som långsiktigt ska minska den ekonomiska ojämlikheten och öka möjligheten till social rörlighet. Åtgärderna ska bidra till att utjämna skillnader i uppväxtförhållanden, möjlighet till god utbildning och till arbete med goda arbetsvillkor. De ska också bidra till ökad jämställdhet och en förbättrad integration samt förstärka arbetet för en jämlik hälsa. Betänkandet [En gemensam angelägenhet](#) (SOU 2020:46) är överlämnat och i april 2021 skulle remissvaren ha inkommit.

Ett nationellt hälsovårdsprogram för alla barn och unga – främjande och förebyggande

Utredningen föreslår insatser som ska bidra till en mer likvärdig vård med hälsofrämjande och förebyggande insatser för barn och unga i hela landet. I betänkandet [Börja med barnen! En sammanhållen god och Nära vård för barn och unga](#) (SOU 2021:34) presenteras huvudförslaget om ett nationellt hälsovårdsprogram. Andra områden är ett förtydligande i hälso- och sjukvårdslagen att vården ska arbeta för att främja hälsa, samt förslag till sex steg för ett bättre stöd kring psykisk ohälsa. Se [SKRs remissyttrande](#). I [slutbetänkandet](#) (SOU 2021:78) finns förslag som ska bidra till en samlad uppföljning av barns och ungas hälsa, exempelvis att hälsodata från elevhälsan och ungdomsmottagningar integreras i ett hälsodataregister.

Ny socialtjänstlag – mer fokus på förebyggande

Slutbetänkandet [Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag](#) (SOU 2020:47) presenterar förslag som innebär en stor omställning av organisering och arbetssätt. Kommunerna ska bl.a. få möjlighet att erbjuda insatser utan behovsprövning dvs. tidigt utan krav på ansökan, utredning och beslut. Förslaget föreslås träda i kraft 1 januari 2023. [SKR ser positivt på huvuddelen](#) av utredningens förslag och välkomnar inriktningen mot en jämställd, jämlik förebyggande, lätt tillgänglig och kunskapsbaserad socialtjänst.

God och nära vård - Rätt stöd till psykisk hälsa

I januari överlämnades det sista betänkandet från [utredningen God och nära vård – Rätt stöd till psykisk hälsa](#) (SOU 2021:6). Förslag och bedömningar syftar till en primärvård bättre rustad att möta befolkningens behov vad gäller psykisk ohälsa. I och med detta betänkande är samtliga uppdrag i hela utredningen [Samordnad utveckling för god och nära vård](#) (S2017:01) slutförda. Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet senast 30 september 2021. [SKR har i sitt remissvar](#) i stort sett ställt sig bakom utredningen.

En mer jämlik tandhälsa i befolkningen

Betänkandet [När behovet får styra – ett tandvårdssystem för en mer jämlik tandhälsa](#) (SOU 2021:8) innehåller förslag till hur tandvårdssystemet kan förändras för att bli mer jämlikt, resurseffektivt samt gynna regelbunden och förebyggande tandvård. Utredningen föreslår att de nya reformerna träder i kraft januari 2026. Se [SKRs remissyttrande](#).

Din/er analys och reflektion:

Mer aktivt stöd- och elevhälsoarbete – för ökade möjligheter att nå kunskapskraven

I slutbetänkandet [Bättre möjligheter för elevers möjligheter att nå kunskapskraven](#) (SOU 2021:11) redovisas uppdraget att kartlägga och analysera skolornas stöd- och elevhälsoarbete, föreslå en acceptabel lägstanivå för tillgång till elevhälsans professioner samt analysera vilka insatser som kan vidtas för att stärka särskolan. Utredningen lyfter bl.a. att elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande potential inte utnyttjas tillräckligt och föreslår att Skolverket får i uppdrag att ta fram kunskapssammanställningar och stöd som kan bidra till att förbättra huvudmäns, rektorers och lärares möjligheter att välja effektiva insatser.

Bättre förutsättningar att uppnå behörighet till gymnasieskolans nationella program

Utredningen om mer tid till undervisning lämnar i betänkandet [Kampen om tiden – mer tid till lärande](#) (SOU 2021:30) förslag kring hur elever som riskerar att inte bli behöriga till gymnasieskolans nationella program ska ges bättre förutsättningar att uppnå behörighet genom åtgärder som innebär att elever får mer tid till undervisning. Se [remissyttranden](#).

Lagförslag kring en reformerad arbetspolitisk verksamhet – ute på remiss

[Förslagen](#) (Ds 2021:27) handlar bl.a. om att Arbetsförmedlingen fortsatt ska ha myndighetsansvaret för arbetsmarknadspolitiken, men att matchande och rustande insatser i huvudsak ska utföras av fristående aktörer. Remissyttrande ska ha inkommit senast 12 november 2021. Lagförslagen föreslås träda i kraft i december 2022. Se [SKRs yttrande](#) när det är beslutat.

Tobak - Hårdare regler för nya nikotinprodukter

[Utredningen](#) (SOU 2021:22) om översyn av vissa frågor på tobaksområdet anser att den svenska strategin på tobaksområdet bör ha som övergripande mål att begränsa all användning av nikotin. Den nya lagen och förordningen om tobaksfria nikotinprodukter föreslås träda i kraft den 1 juli 2022.

Regional utveckling – regionernas erbjudanden och länsstyrelsernas roll

[Statskontoret](#) har överlämnat utredningen Regional utveckling – regionernas erbjudanden och länsstyrelsernas roll (2021:11). En kartläggning och analys har utförts av regeringens och statliga myndigheters erbjudande om uppdrag till regionerna och Gotlands kommun med anledning av deras regionala utvecklingsansvar. Även länsstyrelsernas roll och uppgifter när det gäller regional utveckling samt regionerna samverkar med varandra inom detta område har analyserats. Statskontoret föreslår bl.a. att regeringen så långt som möjligt tydliggör vem som har huvudansvaret för olika uppgifter.

Sammanhållen statlig kunskapsstyrning – mer jämlik vård

För att vården ska bli mer jämlik behöver regering och regioner hjälpas åt att utveckla, sprida och tillämpa bästa möjliga kunskap. I slutbetänkandet [Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård](#) (SOU 2020:36) lämnas förslag, t ex att förutsättningar för att arbeta kunskapsbaserat lokalt i regioner och kommuner stärks genom att staten fortsätter att utveckla sitt stöd samt mer fokus på den kommunala hälso- och sjukvården.

Sammanhållen kunskapsstyrning - i regioner och kommuner

Med stöd av SKR har [regionerna ett gemensamt system för kunskapsstyrning](#) med bl.a. 26 nationella programområden som leder kunskapsstyrningen inom sitt respektive område. Gemensamt arbetar SKR och [kommunerna med nationell kunskapsstyrning](#) för att socialtjänsten ska bli mer jämlik, jämställd och evidensbaserad.

Regeringens utredningar som redovisas 2021-2024

Välfärdskommission - stärkt välfärd och jämlikt samhälle

[Välfärdskommissionen](#) ska identifiera och analysera konkreta åtgärder för att stärka kommunsektorns förmåga att leverera välfärdstjänster av god kvalitet i framtiden. Välfärdens utmaningar kan inte lösas av en enskild part, utan kräver ett nära samarbete mellan stat, kommuner, regioner och arbetstagarorganisationer. Kommissionen ska särskilt beakta att kommuner och regioner har olika förutsättningar och utgångsläge i olika delar av landet. Slutredovisas senast december 2021.

Fler unga ska komma i arbete eller kunna studera vidare

[En särskild utredare](#) har fått i uppdrag föreslå åtgärder för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning, samt att utreda möjligheterna till enklare övergångar mellan gymnasieskola och komvux. Syftet är att förbättra ungas möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden eller studera vidare. Redovisas senast mars 2022.

Kommission för jämställda livsinkomster

[Kommittén](#) ska lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämställdheten mellan kvinnor och män. Förslagen till åtgärder ska bidra till det övergripande målet för jämställdhetspolitiken, att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. En delredovisning inlämnades i januari 2021. Slutredovisas december 2021.

Kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet

[Kommittén](#) ska genom utåtriktat arbete öka den allmänna kunskapen om de positiva effekterna som fysisk aktivitet bidrar till. Kommittén ska också sprida framgångsfaktorer och goda exempel på metoder samt lämna förslag på åtgärder som främjar fysisk aktivitet i befolkningen. Referensgrupper ska knytas till arbetet med representanter från regioner, kommuner, det civila samhället, idrottsrörelsen, friluftorganisationer

Förslag till äldreomsorgslag

I början på 2021 tillsatte regeringen en [särskild utredare](#), Socialstyrelsens generaldirektör Olivia Wigzell, med uppdrag att föreslå en äldreomsorgslag. Lagen ska komplettera socialtjänstlagen med särskilda bestämmelser om vård och omsorg om äldre personer, däribland en nationell omsorgsplan. Slutbetänkande ska redovisas juni 2022.

Strategi för äldreomsorgen

Under 2021 arbetar SKR med att ta fram en [tioårig strategi för äldre](#). Strategin ska syfta till att stärka förutsättningarna för att möta äldres behov i hela landet och ge kommuner och regioner konkret stöd i deras utvecklingsarbete.

Nya nationella strategier - beslutade

Ökad jämlikhet och delaktighet med ny funktionshinderstrategi

Funktionshinderspolitiken är en del i arbetet för ett mer jämlikt samhälle där människors olika bakgrund eller förutsättningar inte ska avgöra möjligheten till delaktighet i samhället. Strategin för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken 2021 – 2031 innebär att 28 myndigheter får ett tydligt uppföljningsansvar utifrån det nationella målet inom sina respektive ansvarsområden. [Myndigheten för delaktighet](#) (MFD) ska fungera som stöd till myndigheterna under strategins genomförande.

Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter

I januari beslutade [regeringen](#) om handlingsplanen som innehåller konkreta åtgärder för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Handlingsplanen kompletterar den befintliga strategin och gäller fram t.o.m. 2023. Den innehåller även strategiska insatser för att säkerställa det långsiktiga arbetet.

Riktlinjer för att främja fysisk aktivitet och stillasittande

[Folkhälsomyndigheten](#) har tagit fram riktlinjer för att främja fysisk aktivitet och minska stillasittandet, baserade på WHO:s globala riktlinjer. Riktlinjerna ska vara ett stöd i arbetet på nationell, regional och lokal nivå. Rekommendationer finns för alla befolkningsgrupper, oavsett ålder, kön, kulturell bakgrund, socioekonomisk status eller funktionsnedsättning. Det viktigaste budskapet är att all rörelse räknas.

Regeringen inrättar ett kansli för ett längre och hållbart arbetsliv

Kansliet inrättas på Regeringskansliet (organisatoriskt på Socialdepartementet) och kommer att ledas av Lars Stjernkvist. Kansliet ska bland annat identifiera behov och föreslå åtgärder [för ett hållbart arbetsliv](#). Slutredovisas augusti 2024.

Din/er analys och reflektion:

Nya nationella strategier – på gång

Nationellt hälsovårdsprogram för alla barn och unga

[Socialstyrelsen](#) ska genomföra en förstudie för att lämna förslag på hur ett nationellt hälsovårdsprogram för barn och unga kan utformas och implementeras. Utgångspunkt är förslag från utredningen om en sammanhållen god och nära vård för barn och unga (SOU 2021:34). Programmet ska inkludera hälsofrämjande och förebyggande insatser och omfatta primärvården, inklusive mödrahälsovården och barnhälsovården, ungdomsmottagningarna och elevhälsans medicinska insatser. Slutredovisas oktober 2022.

Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention

[Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten](#) samordnar arbetet med att ta fram underlag till en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Uppdraget genomförs tillsammans med 22 andra myndigheter och i samråd med andra aktörer. Nuvarande nationell strategi för psykisk hälsa löper ut till årsskiftet och nationellt handlingsprogram för suicidprevention har inte uppdaterats. De ska nu sammanföras på ett tydligare sätt i en gemensam nationell strategi. Slutredovisas september 2023.

Nationell handlingsplan för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

[Folkhälsomyndigheten](#) ska ta fram en handlingsplan för arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Den ska konkretisera målsättningarna i den nationella SRHR-strategin och fungera som en plattform för det fortsatta SRHR-arbetet i Sverige. Målsättningen är att andra myndigheter, regioner, kommuner och andra aktörer ska använda planen i sitt arbete med SRHR. Slutredovisas juni 2023.

Nationella riktlinjer för förlossningsvården - jämlik vård och ökad delaktighet

[Socialstyrelsen](#) ska ta fram nationella riktlinjer och komplettera kunskapsstödet för förlossningsvården, såväl före som efter graviditeten. Även indikatorer för uppföljning tas fram. Meningen är att främja kontinuitet, delaktighet och jämlik vård samt att rätt kompetens finns tillgänglig utifrån kvinnors olika behov. En första publicering av arbetet december 2022.

Alla föräldrar ska kunna känna sig trygga hela vägen – före, under, efter graviditeten

SKR och regeringen har en långsiktig överenskommelse om att satsa på en förbättrad förlossningsvård och insatser för kvinnors hälsa. För att fånga kvinnors upplevelser av sin hälsa och erfarenheter av vården under graviditet, förlossning och tiden därefter erbjuds sedan december 2020 alla gravida kvinnor och nyblivna mammor [Graviditetsenkäten](#) att svara på. Läs mer om [SKRs stöd till regioner](#).

Nationell strategi för anhöriga som vårdar eller stödjer närstående – en folkhälsofråga

[Socialstyrelsen](#) ska ta fram ett underlag till en nationell strategi för anhöriga som vårdar eller stödjer närstående. Två underlagsrapporter är framtagna 2020 och 2021, varav den sistnämnda lyfter [anhörigas situation som en folkhälsofråga](#) som bör ses som en del av kommuners och regioners hälsofrämjande och förebyggande ansvar. Socialstyrelsen samverkar med [Nationellt kompetenscentrum anhöriga](#) (Nka) och SKR.

Din/er analys och reflektion:

Nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn

En [särskild utredare](#) ska lämna ett förslag till en samlad nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Strategin ska ha ett helhetsperspektiv och möjliggöra en sammanhållen inriktning för arbetet med att förebygga och bekämpa våld mot barn under den närmaste tioårsperioden. Redovisas maj 2022.

Nationell handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd

Nationella strategin för ett starkt föräldraskapsstöd sträcker sig fram till slutet av 2021. Den handlingsplan för brottsförebyggande föräldraskapsstöd som [MFoF](#) nu har i uppdrag att ta fram, ska utgöra ett nästa steg i strategins riktning men med ett avgränsat fokus. Det som en del i regeringens kraftsamling mot att förebygga att barn och unga dras in i kriminalitet. Fokus är att identifiera och utveckla arbetssätt och metoder. Slutredovisas januari 2022.

Nej till förslag till ny nationell ANDTS-strategi – nytt förslag ska tas fram

[Riksdagen](#) sa i juni 2021 nej till regeringens förslag om en ny strategi för politiken för alkohol, narkotika, tobak, dopning och spel om pengar. De vill bl.a. se en större tydlighet när det gäller prioriteringar och uppmanade därför regeringen att återkomma med ett förslag till en reviderad och förbättrad ANDTS-strategi. Det ska vara tydligt vilka olika insatser som måste vidareutvecklas och genomföras samt var ansvaret för insatserna ska ligga.

Andra regeringsuppdrag till myndigheter

Regeringsuppdrag kopplat till Agenda 2030

- En [nationell samordnare för Agenda 2030](#) utsågs 2020 med uppdrag att stärka, främja och fördjupa aktörers arbete med att nå agendans mål genom att samverka med kommuner och regioner, regionala och lokala aktörer, näringsliv och det civila samhället. Delredovisning mars 2022 och slutredovisning mars 2024.
- [Statskontoret](#) har haft i uppdrag att analysera och följa upp hur Agenda 2030 påverkar myndigheters, kommuners och regioners hållbarhetsarbete. I slutrapporten lyfts bl.a. att efterfrågan på tillvägagångssätt är stor samt att arbetet fortfarande har stark koppling till miljö och klimat. Förslag finns på hur arbetet kan vidareutvecklas.
- [SCB:s lägesbild av genomförandet av Agenda 2030](#). Föregående rapport lyfte bl.a. utmaningen ned att ojämlikheterna mellan olika grupper inte minskar och att de ökar på flera områden. Denna rapport fokusera därför helt på frågan om ojämlikheter dvs. på principen att inte lämna någon utanför.
- [Sveriges frivilliga granskningsrapport av arbetet](#) för att nå de globala målen har i juli 2021 redovisats på FN:s högnivåmöte för hållbar utveckling (HLPF). Sverige har goda förutsättningar men flera utmaningar. Ekonomisk och social ojämlikhet minskar inte, inte heller våld och kränkningar, och de nationella miljömålen uppnås inte.
- [SCB:s nya tjänst för Agenda 2030-statistik](#) för att enklare se hur Sverige lever upp till målen i Agenda 2030. Statistiken kan exempelvis brytas ner på kön, ålder, funktionsförmåga, bakgrund och inkomst.

Exempel på SKR:s stöd till kommuner och regioner - Agenda 2030

- [Glokala Sverige – stöd i spridning av kunskap och engagemang](#). SKR och Svenska FN-förbundets satsning 2018-2023. Kunskapsstöd, metodhandbok, digital plattform för kunskaps- och erfarenhetsutbyte m.m. erbjuds. Totalt 181 kommuner och regioner deltar. Fler är välkomna.
- [Världens Agenda – ett nytt kunskaps- och metodstöd](#). Ett nytt stöd från Glokala Sverige för att växla upp arbetet med Agenda 2030, integrera Agenda 2030 i ordinarie styrning och ledning, och utveckla samverkan med medborgare och olika samhällsaktörer.
- [Styra med Agenda 2030 - filmade teoripass](#) som ger stöd och kunskap kring vad som krävs för att styra med Agenda 2030 och för att komma igång med förändringsarbete.
- [Styra med Agenda 2030 – en serie webinarium](#)
- [Databasen Kolada, kommunal och regional statistik](#). Rådet för främjande av kommunala analyser, RKA, har samlat nyckeltal som låter kommuner och regioner följa upp vad arbetet med Agenda 2030-målen ger för resultat. De nås genom jämföraren i Kolada.
- [Öppna jämförelser Agenda 2030 i kommuner och regioner](#). Syftet är att främja jämförelser och analyser av nuläget i omställningen till en hållbar framtid samt öka lärandet och inspirera kommuner och regioner att ännu mer kraftfullt än idag arbeta med Agenda 2030.
- [SKR:s rapport till FN](#) - en frivillig granskning, så kallad VSR, av kommuners och regioners arbete med Agenda 2030. Granskningen visar att Agenda 2030 får ett allt större genomslag i kommuner och regioner. I rapporten kan kommuner och regioner ta del av initiativ och stöd som kan vara till hjälp i förverkligandet av FN:s hållbarhetsmål.
- [Agenda 2030 på SKRs webb](#) för mer stöd.

Stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet – samordning mellan myndigheter

[Folkhälsomyndigheten](#) har tagit fram en stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet som utgår från det folkhälsopolitiska ramverket med det övergripande målet och de åtta målområdena. För varje målområde har andra nationella mål och myndigheter identifierats, som kan ha betydelse för att bidra till en god och jämlik hälsa. Stödstrukturen ska möjliggöra systematiska och samordnade insatser mellan myndigheter samt ett ökat kunskapsutbyte med lokala och regionala aktörer vilket kan underlätta arbetet i kommuner och regioner. Strukturen består av fyra delar: uppföljning, samordning, fördjupad analys och kunskapspridning.

SKR stödjer kommunernas och regionernas hälsofrämjande och förebyggande arbete på olika sätt. Stöd i styrning och ledning på olika nivåer är exempelvis [Vägledning strategiskt folkhälsoarbete](#) – för dig som strateg/utvecklare, [Verktyslåda – folkhälsostatistik](#) – för dig som ska använda statistiken samt [Styra och leda folkhälsa](#) – för chefer/förtroendevalda folkhälsoperspektiv.

Pilotprojekt för god och jämlik hälsa - Länsstyrelserna i Stockholm och Västerbotten

I år efter tre år (2019-2021) avslutas regeringsuppdragen pilotprojekt folkhälsa på länsstyrelserna i [Stockholm](#) och [Västerbotten](#). Syftet är ”utveckling av metoder och arbets sätt för samordning av ett regionalt arbete för en god och jämlik hälsa utifrån folkhälsopolitikens åtta målområden.” Arbetet bedrivs i nära samverkan med kommuner och regioner, och forskare följer och utvärderar arbetet.

Regeringsuppdrag kring psykisk hälsa och ohälsa

- [Folkhälsomyndigheten](#) ska ta fram en nationell stömlinje för personer med psykisk ohälsa eller suicidalitet samt anhöriga och närstående, ett komplement till ordinarie hälso- och sjukvård och civilsamhällets stömlinjer. Uppdraget ska utgöra beslutsunderlag i bedömningen om en nationell stömlinje ska införas. Redovisas januari 2022.
- [MUCF och Folkhälsomyndigheten](#) ska kartlägga ungas upplevda psykiska hälsa och ohälsa. Kartläggningen ska också svara på vilka faktorer som verkar främjande, vilket stöd unga 13-25 år själva efterfrågar och från vilka aktörer. Slutredovisas juni 2023.
- [Folkhälsomyndigheten](#) har inrättat en funktion för psykisk hälsa och suicidprevention med rollen att sprida kunskap och föra dialog med allmänheten inom området.

Psykisk hälsa – främjande, förebyggande, vård och stöd

[Överenskommelsen 2021-2022](#) inom området psykisk hälsa och suicidprevention bygger på tidigare överenskommelser och är en fortsättning av det långsiktiga arbete som stimulerats av staten och där SKR bidragit med utvecklingsstöd till kommuner och regioner.

Uppdrag kring främjande av sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter – SRHR

- Folkhälsomyndighetens ska ta fram en [nationell handlingsplan](#) som konkretiserar målsättningarna i den nationella SRHR-strategin. Redovisas juni 2023.
- [Bättre sexualundervisning för unga](#). För att nytexaminerade lärare ska kunna undervisa i frågor om identitet, sexualitet och relationer har nya examensmål införts i lärarutbildningarna med start hösten 2021.

- Utifrån Skolverkets uppdrag att [förtydliga läroplanerna](#) har regeringen fattat beslut om ändringar i kunskapsområdet sex och samlevnad, som byter namn till sexualitet, samtycke och relationer. Förändringarna ska tillämpas från hösten 2022.
- Malmö Universitet har fått i uppdrag av Folkhälsomyndigheten att genomföra en nationell [kartläggning av elevhälsans arbete](#) med SRHR.

Kunskapen om de nationella minoriteterna och samernas hälsa ska stärkas

[Folkhälsomyndigheten](#) får i uppdrag att genomföra insatser för att stärka och utveckla kunskapen om hälsosituationen bland de nationella minoriteterna och urfolket samerna inkl. livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor. Särskilt fokus är psykisk hälsa och suicid och kopplingen mellan hälsoutfall och faktorer som rör diskriminering, utanförskap samt hot och våld. Delredovisas årligen 2022–2023. Slutredovisas senast oktober 2024.

Swelog – ny nationell undersökning om spel och hälsa

[Folkhälsomyndigheten](#) ska göra en ny uppföljning om spelande och dess betydelse för människors hälsa. Undersökningen är en del av Swelogs (Swedish longitudinal gambling study), en av världens mest omfattande långsiktiga befolkningsstudier inom spelområdet. Frågorna handlar om spel om pengar, hälsa och livsvillkor. Redovisas februari 2022.

Ökad jämlikhet i livsmedelskonsumtionen – hälsosamt och klimatsmart

[Folkhälsomyndigheten](#) och [Livsmedelsverket](#) ska ta fram förslag till nationella mål med indikatorer i syfte att skapa en tydlig inriktning för arbetet med en hållbar och hälsosam livsmedelskonsumtion. Uppdraget ska utgå ifrån Sveriges folkhälsopolitiska mål, miljömålssystem samt mål och uppföljning av Agenda 2030. Redovisas senast januari 2024.

Din/er analys och reflektion:

Barns rättigheter ska få större plats i stadsutvecklingen

[Boverket](#) ska sammanställa en vägledning om hur FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) kan tillämpas vid fysisk planering enligt plan- och bygglagen och stadsutveckling. Vägledningen ska innehålla exempel på hur barnrättsperspektivet kan tillföras och tillgodoses genom hela planeringskedjan. Redovisas september 2022.

[SKR](#) arbetar aktivt för att stödja kommuner och regioner i arbetet med att stärka barnets rättigheter. Barnkonventionen blev svensk lag år 2020.

Förbättrad samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten

För att flickor och pojkar i behov av [tidiga och samordnade insatser](#) ska få sina behov tillgodosedda, har Skolverket och Socialstyrelsen haft i uppdrag att tillsammans genomföra ett treårigt utvecklingsarbete i syfte att förbättra samverkan mellan elevhälsan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Uppdraget har nu förlängts och ska dessutom rikta särskilda

insatser mot dels riskgrupper bland barn och unga i socialt utsatta områden, dels barn och unga som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Slutredovisas juni 2023.

Nationellt samordnat stöd till unga som varken arbetar eller studerar

[Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor](#) (MUCF) har fått i uppdrag att inrätta en stödfunktion för myndighetssamordning för de aktörer som bidrar till etablering av unga som varken arbetar eller studerar. Myndigheten ska särskilt informera om det samordnade stödet identifierar systemhinder eller liknande. Arbetet ska löpande redovisas.

Fler insatser för att stärka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden

[Jämställdhetsmyndigheten](#) ska ta fram förslag på insatser för att stärka utrikes födda kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden, särskilt de som står långt ifrån arbetsmarknaden. Fokus är samverkan för att nå de kvinnor som idag inte deltar i etableringsåtgärder. Myndigheten ska också undersöka arbetsgivares incitament att anställa de kvinnor som har kort utbildningsbakgrund och saknar arbetslivserfarenhet i Sverige. Redovisas mars 2022.

Din/er analys och reflektion:

Förebyggande arbete mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck

Flera satsningar pågår inom ramen för den nationella strategin för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor 2017-2026. Strategin inkluderar hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel. Strategin omfattar även män, pojkar och hbtqi-personer som kan utsättas för våld i nära relationer.

- Regeringen förstärker [Socialstyrelsens](#) uppdrag att fördela utvecklingsmedel och tillhandahålla och kvalitetssäkra kompetensstöd för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Uppdraget genomförs i samarbete med Jämställdhetsmyndigheten, Länsstyrelsen och olika nationella kunskapscentrum.
- [Jämställdhetsmyndigheten](#) ska fortsätta utveckla och sprida effektiva arbetssätt för hur kommuner ska kunna etablera kontakt med våldsutsatta och nå ut med information om våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Redovisas mars 2022.
- [Socialstyrelsen och Länsstyrelserna](#) ska ta fram vägledning till berörda myndigheter samt kommuner och regioner, om socialnämnders ansvar i kommunerna att verka för att personer som utövar våld eller andra övergrepp mot närstående ska upphöra med det. Förslaget om en ändring i socialtjänstlagen träder i kraft 1 augusti.
- [MUCF](#) ska, tillsammans med Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck vid Länsstyrelsen Östergötlands län, ta fram och sprida kunskapsunderlag till fritidsledare och andra yrkesverksamma kring ungas fritid. Redovisas mars 2022.
- [Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd \(Forte\)](#) ska kartlägga forskning om mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld. Särskilt fokus

är förebyggande arbete. Förslag ska ges för hur implementering och nyttiggörande av befintlig forskning kan öka. Redovisas februari 2022.

- [Inspektionen för vård och omsorg \(IVO\)](#) ska förstärka och utveckla tillsynen av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Tillsynen ska bli mer förebyggande och bidra till lärande för berörda aktörer. Slutredovisas april 2024.
- [Stiftelsen Allmänna Barnhuset](#) ska, i samarbete med Karlstads universitet, genomföra en föräldraenkät och intervjuer om föräldraskap, våld och stöd. Syftet är att undersöka förekomsten av våld mot barn inklusive partnervåld, attityder till våld, risk- och skyddsfaktorer samt behov av föräldraskapsstöd. Resultatet sprids under 2022.

[Regeringens åtgärds paket](#) för det fortsatta arbetet med att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor presenterades i juni 2021. Paketet omfattar åtgärder för att förebygga att våld utövas, stöd och skydd till utsatta samt skärpt lagstiftning när det kommer till att lagföra personer som utsatt sin partner eller före detta partner för våld.

[SKRs satsning](#) för att stödja kommuner och regioner att utveckla arbetet för jämställdhet och kvinnofrid 2021-2023 har särskilt fokus på att förebygga och motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Satsningen finansieras med medel från regeringen och är en fortsättning på det arbete för stärkt jämställdhet och kvinnofrid som SKR genomförde efter överenskommelse med regeringen 2018-2020.

Förebygga och bekämpa könsstymning av flickor och kvinnor

Ett [flertal myndigheter](#) ska gemensamt genomföra åtgärder för att förebygga och bekämpa könsstymning av flickor och kvinnor. Uppdraget ska genomföras med ett funktionshinderperspektiv. Delredovisningar under 2022 och slutredovisning september 2023.

Analys av hat och hot mot kvinnor i digitala miljöer

[Totalförsvarets forskningsinstitut](#) (FOI) får i uppdrag att göra en analys om hat och hot mot kvinnor i svenska digitala miljöer. Den ska ha ett intersektionellt perspektiv, dvs fler maktdimensioner än kön ska inkluderas.

Din/er analys och reflektion:

Kommuners alkohol och tobakstillsyn och tillståndsgivning ska underlättas

[Länsstyrelserna](#) får i uppdrag att förstärka tillsynen av alkohol, tobak och andra nikotinprodukter 2021-2025. Genom kompetensutveckling och annat relevant stöd ska kommunernas arbete med tillsyn och tillståndsgivning underlättas och stödjas. Slutredovisas mars 2026.

Varningssystem för att förebygga narkotikarelaterade dödsfall

[Folkhälsomyndigheten](#) har i uppdrag att införa ett nationellt varningssystem för att motverka narkotikarelaterade dödsfall. Systemet ska bidra till att myndigheter, kommuner och regioner kan utbyta kunskap och information i ett tidigt skede. Varningssystemet ska också vara ett stöd i ett generellt hälsofrämjande arbete. Redovisas januari 2022.

Mer jämlik och effektiv cancerscreening

[Socialstyrelsen](#) får i uppdrag att, i samverkan med Regionala cancercentrum (RCC) utveckla ett mer samordnat nationellt arbete kring screening inom cancerområdet. Det ska bidra till en mer jämlik och effektiv cancerscreening på nationell nivå. Myndigheten ska även utveckla uppföljningen och utvärderingen av befintliga screeningprogram. Slutredovisas juni 2022.

Mer tillgänglig primärvård – stärkt tillsyn kring socioekonomiska skillnader med mera

[Inspektionen för vård och omsorg](#) (IVO) ska genomföra särskilda tillsynsinsatser som ska bidra till utvecklingen av en mer tillgänglig primärvård i hela landet. Insatserna kan till exempel handla om i vilken grad samverkan mellan region och kommun sker, och i vilken grad arbetet med att stärka primärvården påverkar skillnader mellan patientgrupper som beror på socioekonomi. Slutredovisas senast december 2023.

Din/er analys och reflektion:

Utvecklad datainsamling av barns levnadsförhållanden

[Statistiska centralbyrån](#) (SCB) har fått i uppdrag att utveckla datainsamlingen av barns levnadsförhållanden med målsättning om en metod som kan genomföras varaktigt över tid. Frågorna till barnen handlar bland annat om situationen i skolan, vad de gör på sin fritid och hur de mår. Redovisas senast januari 2022.

Utvärdering av uppföljningssystemet för den nationella ungdomspolitiken

[Statskontoret](#) ska utvärdera ett uppföljningssystem för ungas levnadsvillkor som MUCF ansvarar för. Systemet syftar bl.a. till att följa utvecklingen av det övergripande målet för ungdomspolitiken om att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Redovisas senast mars 2022.

Hälsoekonomiska beräkningar av åtgärder som förebygger fallolyckor

[Socialstyrelsen](#) får i uppdrag att genomföra hälsoekonomiska beräkningar av insatser och åtgärder som syftar till att minska risken för fallolycka inom hälso- och sjukvården och socialtjänstens område. Myndigheten ska också fortsatt sammanställa och sprida kunskap om systematiskt arbete med fallprevention. Uppdraget redovisas senast maj 2022.

Kartläggning av hälsodata inom hälso- och sjukvården

[Socialstyrelsen](#) ska kartlägga data inom hälso- och sjukvården som kan vara av nationellt intresse men som idag inte finns samlat på nationell nivå. Det kan handla om deltagande i screeningprogram för att upptäcka cancer eller data för lägesbilder över kapaciteten i sjukvården. Data ska inkluderas som kommuner och regioner kan ha behov av.

Flera nya uppdrag för stärkt forskning inom hälsa och välfärd

I forsknings- och innovationspropositionen fanns ett brett spektrum av satsningar inom hälsa och välfärd som ska bidra till en förbättrad och mer jämlik hälsa i befolkningen. Regeringen beslutade i våras en ändring av [Fortes](#) regleringsbrev med satsningar inom bland annat psykisk hälsa, prevention och folkhälsa samt äldreforskning.

Vill du veta mer om myndigheters huvudsakliga uppgifter och pågående uppdrag?

Utöver de generella regelverken om ekonomisk styrning och myndigheternas befogenheter och skyldigheter, beslutar regeringen om förutsättningarna för varje myndighets verksamhet. Det sker i myndighetens instruktion (huvudsakliga uppgifter), i de årliga regleringsbrev (budget, uppdrag) och i särskilda beslut om uppdrag. Instruktionerna finns på [riksdagens](#) webbplats och regleringsbrev på [Ekonomistyrningsverkets](#) webb.

Stöd och verktyg – styrning, ledning och uppföljning

Lokalt och regionalt stöd – Tema folkhälsa

Under [Tema folkhälsa – lokalt och regionalt stöd](#) har Folkhälsomyndigheten samlat material som kan hjälpa dig som arbetar lokalt, regionalt eller nationellt med frågor som direkt eller indirekt berör folkhälsa. Här finns beskrivningar av folkhälsopolitikens mål, vem som gör vad inom folkhälsoområdet, förklaringar av begrepp, statistik av olika slag samt verktyg och stöd att använda i det praktiska arbetet. Nytt material presenteras hösten 2021.

Skolbarns hälsovanor – resultaten presenteras för första gången på regional nivå

Denna internationella studie har pågått sedan 1985/86 i Sverige och sker vart fjärde år. Frågenkäten ger svar om 11-, 13- och 15-åringars hälsa, livsvillkor, skolan, sociala relationer och levnadsvanor. Den här gången har också nya frågor lagts till om bland annat skolstress, psykisk hälsa och hur covid-19-pandemin har påverkat dem på olika sätt. Resultaten presenteras våren 2023 på [Folkhälsomyndighetens webbplats](#).

Nästa nationella folkhälsoenkät år 2022 – hälsa, levnadsvanor och livsvillkor

[Folkhälsomyndigheten](#) genomförs vartannat år undersökningen Hälsa på lika villkor (HLV), en nationell undersökning om hälsa och faktorer som påverkar hälsan som levnadsvanor och livsvillkor. I år 2021 genomfördes en extra undersökning med tillägg av pandemirelaterade frågor. Nästa enkät går ut 2022, även den med frågor kring pandemin. Syftet är att få mer kunskap om befolkningen före, under och efter pandemin.

Nytt system för att mäta och följa segregation – även på områdesnivå

Delegationen mot segregation (Delmos) har nyligen lanserat [Segregationsbarometern](#), ett digitalt verktyg som gör det möjligt att på ett nytt sätt mäta och följa upp den socioekonomiska segregationen och dess utveckling inom olika samhällsområden och på olika geografiska nivåer, till exempel inom en kommun eller inom en region. Indikatorer finns inom områden som arbete, bostad, utbildning, demokrati och hälsa.

Delmos har också, tillsammans med SCB, tagit fram ett [rikstäckande socioekonomiskt index](#) med fem olika typer av områden definierade – från områden med mycket stora socioekonomiska utmaningar till områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar.

Välfärdsmått också kring socialt hållbar samhällsutveckling – inte bara BNP/BRP

Behov har lyfts sedan länge av bredare mått, än bara ekonomisk tillväxt i form av BNP, för att mäta samhällsutvecklingen, och om den har skett på ett sätt som inte äventyrar kommande generationers möjlighet till välfärd. Nya Zeeland var det första landet i världen som ersatte BNP med ett mått som handlar om nationens välmående.

- [Svenska regeringens mått på välstånd](#) består sedan 2017 av BNP-måttet kompletterat med andra mått på välstånd som belyser ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekter av livskvalitet. Inför regeringens ekonomiska vårproposition år 2020 lades ”hushållens kontantmarginal” till de sociala indikatorerna som utbildningsnivå, tillit, välbefinnande och självs kattad hälsa.
- [BRP+ nu i Kolada](#). Tillväxtverket och Reglabs utvecklade mätsystem BRP+ är ett breddat mått på hållbar utveckling och livskvalitet i kommuner och regioner. Det visar den långsiktiga utvecklingen av lokala resurser – ekonomiskt, socialt och humant kapital samt naturresurser. Mått på livskvalitet (t ex hälsa, välbefinnande, relationer, bostad, utbildning, arbete, trygghet) gör det möjligt att följa hur utveckling och prioritering av resurser, påverkar dem som bor och lever i samhället, nu och i framtiden.

Din/er analys och reflektion:

SKRs satsningar - ett mer hälsofrämjande samhälle

Många olika aktörer behöver arbeta tillsammans och långsiktigt för att klara välfärdens utmaningar. De tre satsningarna [Strategi för hälsa](#), [Nära vård](#) och [Kraftsamling psykisk hälsa](#) sätter gemensamt fokus på omställningen till en hållbar välfärd. De bidrar tillsammans till ett hälsofrämjande samhälle där gemensamma arbetssätt för uppdragen är att arbeta främjande, förebyggande och proaktivt med samordnade insatser utifrån gemensamma mål och mätningar.

SKRs stöd för samordning av horisontella sakområden

Arbetet med folkhälsa, jämställdhet, mänskliga rättigheter, barnkonventionen och Agenda 2030 formuleras ofta i skilda uppdrag. Men på många sätt hänger de samman, både med varandra och med andra områden. Här finns [stöd för att samordna arbetet](#).